

Handläggare
Karolin Bogren Gavling
Telefon: 0850812196

Till
Kommunstyrelsen

Kontorsremiss av Stöd till barnfamiljer

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS 2023/509

Sammanfattning

Södermalms stadsdelsnämnd har fått ärendet ”Stöd till barnfamiljer” på remiss från kommunstyrelsen. Med anledning av regeringens förslag i vårändringsbudgeten har stadsledningskontoret tagit fram ett ärende som avser att tydliggöra stadens inriktning samt redovisa de ekonomiska konsekvenser förslaget medför. Stadsledningskontoret föreslår att barnfamiljer som har rätt till det föreslagna tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd vid en prövning enligt 4 kap. 2 § Socialtjänstlagen (SoL) under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag.

Stadsledningskontorets förslag kommer innebära att staden går miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd som höjningen av bostadsbidraget skulle innebära. Kostnaden för ekonomiskt bistånd väntas istället ha samma nivå som hade varit utan den statliga satsningen. Förslaget kommer dock även innebära att barnhushåll med försörjningsstöd och bostadsbidrag kommer kunna tillgodogöra sig det tillfälliga tilläggsbeloppet i bostadsbidraget, vilket ger en positiv skillnad i det enskilda hushållets disponibla inkomst.

Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att det är positivt att regeringen förlänger och höjer bostadsbidraget men att det bör förtydligas hur barnfamiljer med försörjningsstöd och bostadsbidrag ska få tillgodogöra sig den statliga satsningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet Stöd till barnfamiljer till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast 24 maj 2023.

Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden samt till övriga stadsdelsnämnder i Stockholms stad.

Ärendet

Regeringen har i vårändringsbudgeten föreslagit en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med den 31 december 2023. Regeringen föreslår även en höjning av tilläggsbidraget från den 1 juli 2023. Tilläggsbidraget lämnas i dag månadsvis med ett belopp om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. I vårändringsbudgeten föreslås att den procentsatsen ska höjas till 40 procent från och med samma tidpunkt, vilket innebär en ökning av tilläggsbidragets maximala belopp till 2 100 kronor per månad jämfört med nuvarande 1 325 kronor. När det gäller barnhushåll med försörjningsstöd blir den ekonomiska situationen fortsatt oförändrad eftersom det ekonomiska biståndet minskas i samma utsträckning som tilläggsbidraget höjer bostadsbidraget.

Riksdagen förväntas fatta beslut om förslagen i vårändringsbudgeten den 20 juni 2023.

Den stigande allmänna prisnivån har gjort att många hushåll fått kraftigt ökade levnadsomkostnader. Detta urholkar hushållens köpkraft och ökar risken för många hushåll att få en mer ansträngd ekonomi. Barnfamiljer med låg inkomst och små ekonomiska marginaler är särskilt utsatta. När det tillfälliga tilläggsbeloppet om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget till barnfamiljer infördes innebar det en minskning av försörjningsstödet för barnfamiljer med bostadsbidrag med samma belopp som tilläggsbeloppet. Dessa familjer fick alltså i praktiken inte del av tillägget. Det finns därför skäl att ge stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer så att de kan klara sina boendekostnader trots höjda levnadsomkostnader till följd av höjda priser.

I 4 kap 1 § SoL framgår det att ekonomiskt bistånd ges till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Biståndet består av två delar, försörjningsstöd och bistånd till livsföringen i övrigt. Av Socialstyrelsens handbok framgår att försörjningsstödet ska tillgodose hushållens mer regelbundna utgifter per månad och att det består av två delar.

Den ena delen täcks av riksnormen som beslutas av regeringen varje år. Den ska täcka kostnader som är någorlunda lika för alla och gäller i hela landet, till exempel livsmedel, kläder och förbrukningsvaror. Den andra delen prövas individuellt och utgörs av skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening eller arbetslöshetskassa.

Ekonomiskt bistånd ska endast betalas ut om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Utöver inkomster kan andra sätt vara bland annat socialförsäkringsförmåner. Det innebär att om den bidragssökande inkomster via socialförsäkringsförmåner, såsom bostadsbidrag, ökar så minskar försörjningsstödet i motsvarande mån.

Socialnämnden har också möjlighet att ge bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL om det finns skäl för det. Bestämmelsen i 4 kap. 2 § SoL medför således inte någon rättighet för den enskilde eller skyldighet för kommunerna, utan endast en befogenhet för kommunerna att ge bistånd utöver sitt ansvar enligt 4 kap 1 § SoL. Det innebär att med stöd av 4 kap 2 § SoL kan kommunen besluta att personer med visst behov kan få en viss insats inom ramen för socialtjänst som ett komplement till insats som beviljas med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån underlag från Sweco, som hämtat sina uppgifter från stadens sociala system, beräknas stadens utbetalda försörjningsstöd för det föreslagna tillfälliga tilläggsbidraget, efter att hänsyn tagits till maxbeloppet, antalet barnhushåll med ekonomiskt bistånd samt de faktiska bostadsbidragen till målgruppen, uppgå till 12 miljoner kronor för perioden 1 juli-31 december. Uppgifterna som beräkningen baseras på är ett genomsnitt från perioden september 2022 – februari 2023.

Stadens beräknade kostnad för att barnfamiljer med bostadsbidrag får avräkna sig tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd juli-december 2023	
Antal hushåll	1 385 st
Bostadsbidrag	3 615 kr
Tilläggsbelopp 40 %	1 445 kr
Kostnad juli-dec 2023	12 mnkr

Om tilläggsbidraget tas bort efter årsskiftet kommer hushållets bostadsbidrag att minska medan försörjningsstödet ligger kvar på samma nivå, förutsatt att allt annat är lika.

Skulle tilläggsbidraget däremot förlängas och fortsätta in under 2024 behöver kommunfullmäktige fatta ett nytt beslut om staden ska fortsätta pröva om det finns förutsättningar att bevilja bistånd med stöd av 4 kap. 2 § SoL. Vid en sådan förlängning menar stadsledningskontoret på att det kan komma få större ekonomisk påverkan för staden då en lågkonjunktur väntar vilket skulle kunna innebära att fler hushåll har rätt till ekonomiskt bistånd. Vidare kommer riksnormen öka vilket också kan leda till ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Stadsledningskontorets förslag kommer innebära att staden går miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd och istället väntas ha samma kostnadsvolym som hade varit utan den statliga satsningen. Den prognostiserade minskade kostnaden som uteblir är cirka 12 miljoner kronor. Stadsledningskontoret betonar att antal hushåll och storleken på bostadsbidraget för målgruppen fluktuerar vilket gör prognosen för kostnaden extra utmanande. Vidare föreslår stadsledningskontoret att nämnderna ska kompenseras för den uteblivna besparingen. Kompensationen fördelas till samtliga nämnder i samband med tertialrapport 2.

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL

Skäl för bistånd utöver 4 kap. 1 § SoL

De barnfamiljer som enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken får det tillfälliga tilläggsbidraget och som är i behov av ekonomiskt bistånd för sin försörjning kommer genom en prövning enligt 4 kap. 1 § SoL inte få sådant utökad stöd för sina levnadsomkostnader som tilläggsbidraget syftar till i och med att det ekonomiska biståndet kommer att reduceras i motsvarande mån. Syftet med stödet som införts och som regeringen nu föreslår förlänga samt förstärka kommer därför inte att uppnås för dessa familjer. Det finns därför särskilda skäl att ge bistånd utöver skälig levnadsnivå för barnfamiljer som beviljas det tillfälliga tilläggsbidraget så att de uppnår samma ekonomiska fördel som de barnfamiljer som har rätt till tilläggsbidraget men som inte är i behov av ekonomiskt bistånd.

Beslut enligt 4 kap. 2 § SoL

Bistånd enligt 4 kap 2 § SoL baseras på kommunala riktlinjer. Justitieombudsmannen (JO) har dock ansett att en prövning som baseras på kommunala riktlinjer alltid ska föregås av en prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Detta för att tydliggöra rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och för att den enskilde ska kunna överklaga beslutet om bistånd hos förvaltningsrätten. Ett beslut om ekonomiskt bistånd där bostadsbidrag inte har räknats med som en inkomst baserat på kommunala riktlinjer kan endast laglighetsprövas.

Ett beslut om ekonomiskt bistånd där tilläggsbeloppet har avräknats från inkomsterna ska normalt inte beviljas inom ramen för 4 kap. 1 § Sol då det som regel inte krävs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Därför behöver en rätt till biståndet enligt 4 kap. 1 § SoL direkt följas av en prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap. 2 § SoL utifrån nu beslutade anvisningar för att önskad effekt ska uppnås.

Genomförande

Beviljande av bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL för att barnfamiljer med försörjningsstöd ska få del av bostadsbidragets tilläggsbelopp kommer att kräva förändrade arbetssätt. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att ett beslut om detta kommuniceras till stadsdelsförvaltningarna på ett sådant sätt att det säkerställer att handläggningen sker på ett likartat sätt vid de olika stadsdelsförvaltningarna. Stadsledningskontoret anser också att Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna vid införandet i syfte att säkerställa en likställd handläggning av ekonomiskt bistånd för barnfamiljer som erhåller bostadsbidrag.

Stadsledningskontoret menar att arbetssättet kan medföra en viss ökad belastning för handläggare och chefer och en risk för fel i handläggningen eftersom två beslut behöver fattas i varje ärende som rör barnfamiljer med rätt till tilläggsbidrag inom bostadsbidraget. Vidare finns det risk att biståndstagarna har svårt att förstå vad som gäller vid besked om flera beslut. Det blir därför viktigt att verksamheterna säkerställer sina arbetsrutiner, är tydliga med sin kommunikation till biståndstagarna och ser över sin delegation så att den är anpassad utifrån det nya tillfälliga arbetssättet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab- och kansli i samverkan med sociala avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar stadsledningskontoret uppfattning att det är positivt att regeringen förlänger och höjer bostadsbidraget men att det bör förtydligas hur barnfamiljer med försörjningsstöd och bostadsbidrag ska få tillgodogöra sig den statliga satsningen.

Förvaltningen delar uppfattningen om att förslaget kommer ge barnhushåll med försörjningsstöd och bostadsbidrag möjlighet att dra nytta av det tillfälliga tilläggsbeloppet i bostadsbidraget och ge en positiv skillnad i det enskilda hushållets disponibla inkomst.

Förvaltningen vill lyfta fram vikten av att socialförvaltningen samordnar detta och tar fram gemensamma riktlinjer för arbetet i stadsdelsförvaltningarna.

Förvaltningen delar uppfattningen om att förslaget syftar till att stärka ekonomiskt utsatta barnfamiljer, vilket är i linje med och förväntas stärka barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att barnfamiljer som har rätt till det av regeringen tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd efter prövning enligt 4 kap. 2 § SoL i enlighet med detta tjänsteutlåtande, under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande KS 2023/509

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2023-05-24
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2023-05-24